

955. Tjocksta, Danmarks sn.

Litteratur: B 403, L 212. J. Bureus, F a 6 s. 197 n:r 162 (Rhezeliu), F a 5 n:r 85, F a 1 s. 21; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta Uplandica per Thiundiam (1710), s. 301; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 86; UFT h. 7 (1878), s. 37.

Avbildningar: J. Bureus, kopparstick (F f 6 n:r 40); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiöld a. a. och B 403).

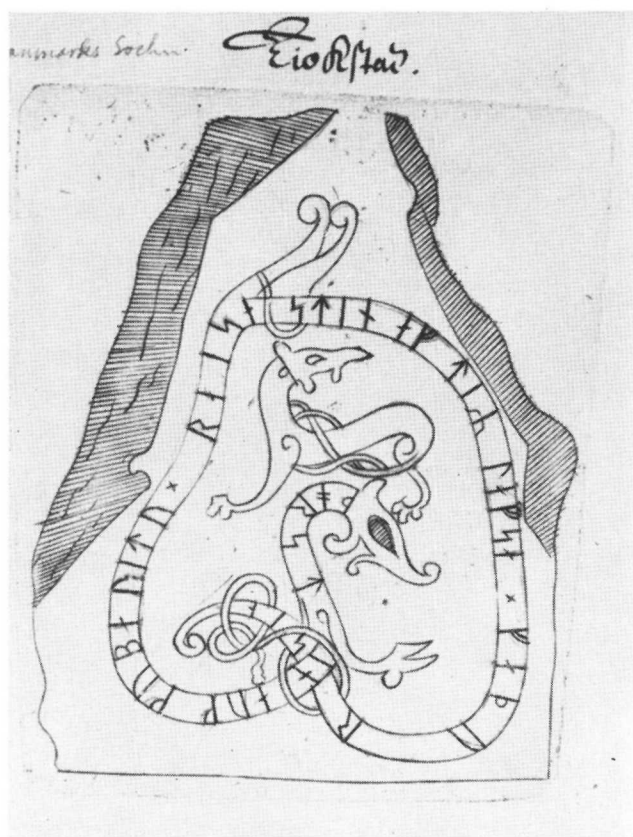

Fig. 49. U 955. Tjocksta, Danmarks sn.
Efter kopparstick av Bureus.

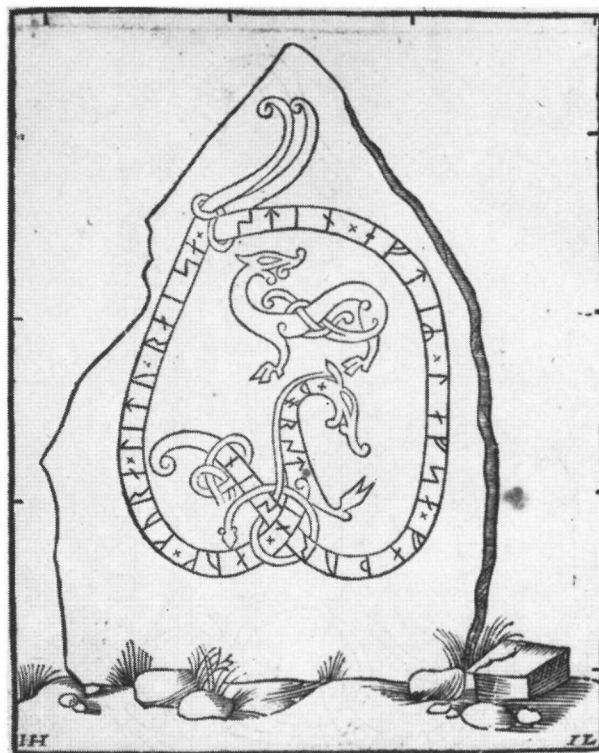

Fig. 50. U 955. Tjocksta, Danmarks sn.
Efter B 403.

Runstenen, som i likhet med den föregående numera är förkommen, fanns enligt Rhezelius (F a 6) »I Tiöcksta gårde widh byen». F a 5: »Tiöckstad.» — *Ransakningarna*: »Weed Tiäckstad synes sammaledes en stå.» — Peringskiöld (1710) har överskriften »Tiöckstad Stenen» men f. ö. inga uppgifter om stenens plats (B 403 och L 212: »Tjockstad»). — Varken Celsius eller Dybeck ha några uppgifter; de ha säkerligen icke sett stenen. I *UFT* h. 7 (1878) meddelas, att »stenen är nu sönderslagen, och ett stycke fördt till Vallby i Danmarks socken af Daniel Ersson i Vallby, 1874 (enl. uppgift af amanuensen P. J. Lindal).» Stenen söktes förgäves vid fornminnesinventeringen 1937—38 och vid runstensinventeringen 1942.

Stenens höjd omkr. 2,20 m., bredd omkr. 1,50 m. Ristningens höjd omkr. 1,80 m., bredd omkr. 1,10 m. Ristningen förefaller ha varit tydlig och väl bevarad.

Inskrift (enligt B 403):

× **porstin** × **auk** × **kura** × **litu** × **raisa** × **stin** × **efftir** × **lafsa** × **fapur sin**
 5 10 15 20 25 30 35 40 45

Þorsteinn ok Gyra(?) letu ræisa stein æftir Lafsa, faður sinn.

»Torsten och Gyra(?) läto resa stenen till minne av Lafse, sin fader.»

Till läsningen: Rhezelius (F a 6) läser 11—14 **kuba**, 33—37 **lefsa**. Sk även efter 42 r och 45 n.
 — Hadorph och Leitz (B 403): 11—14 **kura**, 33—37 **lafsa**.

11—14 **kura** är väl sannolikt ett kvinnonamn. Det kan vara ett kortnamn till det rätt vanliga namnet *Gyriðr* (se U 77), sålunda *Gyra* (eller *Gyrra*). Om mansnamnet *Lafsi* se U 751.

Ornamentiken har flera detaljer, som äro kända från ristningar, som man med skäl har tillskrivit ristaren Fot. Rundjurets huvud och framfot äro nästan exakt desamma som på U 255 vid Fresta kyrka. Det långa nackbandet, som bildar en löpknut kring runslingans båda korslagda ändar, återfinnes exempelvis på U 133 (Täby kyrka), U 202 (Angarns kyrka) och U 472 (Skottsela, Knivsta sn). Djuret med det tillbakavända huvudet, som fyller ristningsytans övre del i stället för ett kors, har en parallell i U 980 Gamla Uppsala prästgård; jfr även U 991 Broby, Funbo sn. Runornas former, såvitt man kan bedöma dem efter äldre avbildningar, äro alltigenom de för Fot typiska.

956. Vedyxa, Danmarks sn.

Pl. 18, 19.

Litteratur: B 404^b, L 211, D 1:186. J. Bureus, F a 6 s. 197 n:r 157 (Rhezelius), F a 5 n:r 88, F a 1 s. 21; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Vita Theodorici (1699), s. 464, Monumenta Uplandica per Thiundiam (1710), s. 299 f.; E. J. Biörner, Epistola responsoria (1726), s. 14 f., 21; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 85, i Acta Literaria Sveciæ 2 (1725—29), s. 213; N. R. Brocman, Sagan om Ingvar Widtfarne (1762), s. 159; R. Dybeck, Danmarks socken (1863, ATA), Reseberättelse 1866 (ATA); UFT h. 7 (1877), s. 36; O. v. Friesen, Runstenar i Uppland och Gästrikland undersökta 1899—1901 (ATA); O. Montelius i Fornvännen 1914, s. 114; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 32; Fornminnesinventering i Danmarks sn 1937—38 (G. A. Hellman m. fl., ATA).

Äldre avbildningar: J. Rhezelius, teckning (F l 2 n:r 7); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiöld a. a. och B 404^b); Dybeck (D 1:186); v. Friesen foto 1904 (ATA).

Det runristade stenblocket ligger på en åker 300 m. SSV om Vedyxa gård, 15 m. S om landsvägen Uppsala—Funbo, 25 m. N om vägen till Lövsta och 80 m. Ö om vägskalet mellan landsvägen och Lövsta-vägen. — Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Upsala» och på kartan för fornminnesinventeringen 1937—38 (ATA).

Runstenen är tidigast känd genom en teckning (F l 2) och en läsning av inskriften (i F a 6) av J. Rhezelius. Platsen anges vara »Widh Wädyxa». F a 5: »Wädyxa». — Ransakningarna: »Weedyxa Giärdet Enn stehn påskrifwen». — Peringskiöld (1710): »Runstenen i Wedyxe gärde, är igenom sitt kullfallande midt i tw slagen, men des skrift och ritning aldeles behållen» (B 404^b och L 211: »Wedyxe gärde»). — O. Celsius har vid tre olika tillfällen granskat stenen och dess inskrift: den 22 april 1725, den 1 febr. och 11 mars 1726, sista gången tillsammans med prof. Erik Benzelius d. y., herr Carl Meurman, Stockholm, herr D. Grill, Stockholm och herr Anders Celsius, Uppsala. »Qui viderunt integrum esse et sphalmata antiquariorum recte notata in vindiciis... Stenen är icke sönder i två stycker, som Per. säger. är hel som han varit. Men ser uht som han vore sönder. har aldrig stådt uprest, som synes deraf at han är alt ned rijtad. Har altid legat vidöpen.» — Dybeck (1866): »Runstenen på Wedyxa gärde i Danmarks socken, res-tes under det jag uppehöll mig i trakten»; huruvida Dybeck avser U 956 eller U 957, kan ej